

Rehabiliteringen av Oslovassdragene er et felles ansvar for mange etater og institusjoner. Samarbeidet mellom de berørte etater har i den senere tid vokst seg sterkere i takt med stadig økende utfordringer. Bystyrets mål om å "gjenåpne byens elver der det er mulig" markerer intet mindre enn et historisk løft, der en for 2000-tallet setter nye, krevende mål om en bærekraftig miljøpolitikk. Ca. 2/3 av opprinnelige 300 km bekker og elver er overdekket.

Oslo Elveforum ser det som sin ene hovedoppgave å støtte opp om Oslo kommunes, nabokommunenes og andre offentlige og private institusjoners arbeid med å gjenskape byens blågrønne årenett fra Marka til Fjorden. Vi ønsker å være et kraftsenter i et omfattende miljønettverk som arbeider fram rene og rensede vassdrag - med optimal vannføring, med et rikt biologisk mangfold og med grønne, publikumsåpne elvebredder. Vi avgrensner vårt arbeid til vassdragene i byggesonen mellom Marka og Fjorden.

Den andre hovedoppgaven retter seg mot byens befolkning særlig barn og unge gjennom prosjektet Blågrønn hovedstadsaksjon. Vi arbeider for å informere om betydningen av Oslos blågrønne struktur som element for trivsel og glede i nærmiljøet og inspirere flest mulig barn, unge og voksne til å engasjere seg i et "lokalt eierskap" gjennom en ordning med elveadopsjon for skoler, boligsameier, institusjoner, bedrifter og andre interesserte. En styrking av bydelenes engasjement i den blå-grønne sektor er ønskelig i denne sammenheng.

Vi takker våre spesielle samarbeidskontakter i næringslivet Olav Thon Gruppen A/S og OBOS for verdifull støtte til vårt allsidige miljøarbeid.

Oslo kommune og byvassdragene

Også for 2007 er det grunn til å gi anerkjennelse for Oslo kommunes aktive holdning til rehabilitering av Oslovassdragene. Kommunale planer og tiltak viser at kommunen mener alvor i arbeidet med å rehabilitere og gjenåpne Oslos elver og bekker. Vi tenker spesielt på Alna gjennom helhetsplan for Groruddalen med et lovende oppstartprogram som også forutsetter åpen elv gjennom Kværnerbyen og Lodalen fram til Middelaldervannspeilet.

Vi nevner også det store arbeidet med planer for Hovinbekken i områdene Økern, Teglværkstomta, Ensjø og Klosterenga og planer for bekkeåpning som del av utbyggingen i Gaustadbekkdalen sør og nord. Vi noterer oppstartingen av arbeidet med en vannbruksplan for Lysakerelva i et samarbeid mellom Bærum, Ringerike og Oslo kommuner som et positivt, nødvendig og etterlengtet tiltak.

Mens arbeidet med planer går for høytrykk også i 2007, ser vi ennå lite til arbeid i marken. Vi kan godt forstå behovet for en tidkrevende planlegging i forbindelse med den historiske omlegging av Oslo elvepolitikk, men vi håper at 2008 vil sette tydeligere spor i marken.

Hovedinntrykket ved avslutningen av 2007 er at Oslo bystyres budsjett for 2008 avspeiler klar vilje til å gjenskape det blågrønne årenettet fra Marka til Fjorden.

Oslo – bærekraftig by med Byøkologisk program

Oslos politiske myndigheter har allerede ved byrådserklæringen i 2000 gitt offisielt uttrykk for ønsket om at byens vassdrag må gjenåpnes der det er mulig, gjentatt i *Kommuneplan 2004 mot 2020*, vedtatt 25. mai 2004.

Byøkologisk program 2002 – 2014, kap. 3.2.2 gir en god rettesnor:

"... Oslos elver skal renses og rørlagte strekninger åpnes der det er mulig... Det utarbeides egne planer for hver av Oslos elver i samarbeid mellom Oslo kommune, Oslo Elveforum og berørte bydeler og rettighetshavere for å sikre en samordning av brukerinteressene knyttet til vassdragene."

Selv om svært mye ennå gjenstår i opprustingen av byens blågrønne infrastruktur, er Oslo på rett spor som en ledende europeisk miljøby med hederspris fra 2003. Vi ønsker lykke til med videreføring av mål og strategier som Oslo bystyre har trukket opp.

Vi merker oss spesielt

- Vann- og avløpsetatens systematiske arbeid for å bedre vannkvaliteten i vassdragene og kravene som stilles til utbyggere om en mer bevisst behandling av overflatevann/ flomvann og vann fra snødeponier før vannet slippes til vassdraget. Vi kunne gjerne ønske oss en trykksak med mer detaljerte retningslinjer for den lokale overvannsbehandling, gjerne fulgt av eksempler.

- Friluftsetatens nyttige informasjon til oppsittere langs byens bekker, elver og vann om betydningen av å verne det biologiske mangfoldet - og etatens initiativ om styrket fiskeforvaltning og bedre fritidsfiske i Oslos byggesone.

Friluftsetatens vassdragsgruppe står i kontinuerlig kontakt med Vann- og avløpsetaten og øvrige berørte etater. Etatens planer for å få realisere byens turveinett bidra også til å øke tilgjengeligheten til byens vassdrag.

En spesiell anerkjennelse for den veiledende sjekklisten beregnet på planleggere og utbyggere og det verdifulle kantsonedokumentet som ble lagt ut på nettet 19.02.2007.

- Plan- og bygningsetatens økende fokus på bruk og bevaring og gjenskaping av vannmiljøet i Oslo indre by, ikke bare i forbindelse med møteplasser og torg, men også i den daglige saksbehandling. Men kanskje svikter etatens årvåkenhet i enkelte ledd når det gjelder å observere følgene av byggepresset mot vassdragene.

Bransjekravet om at miljøsertifiserte skoler forutsettes å gjøre en miljøinnsats, som for eksempel ved å adoptere et vann, en myr eller en dam. Vi merker oss at Utdanningsetaten har lagt undervisningsopplegget "Vanddetektivene" inn på etatens intranett. Det er laget i et samarbeid mellom Oslo Elveforum og Bærum kommune og lagt opp i tråd med intensjonene i Kunnskapsløftet.

Vassdragene og kommunens administrasjon

Kommunalt

Administrasjonen av elver, bekker, vann og vassdrag er etter sin natur tverretattlig og omfatter så vel spørsmål om byplanlegging og vern av vassdragenes kantsone mot uvettig utnyttning, friluftsliv, plante – og dyreliv/ biologisk mangfold, vann og vannrensing, overflatevann og flomdemping, helse, tilgjengelighet, samferdsel, vedlikehold, sikring og innkjøp av frilufts-arealer og ikke minst innføring av befolkningens ønsker og engasjement i et viktig område for trivsel i felles nærmiljø.

Vi anser det tverretattlige SaFoVa (Samarbeidsforum for vassdrag i Oslo) som et riktig og nyttig strategisk instrument, vel og merke dersom ledelsens resultat-forventninger er tydelige.

Vi peker i denne sammenheng på behov for *økt kursvirksomhet* innen etatene og på tvers av etatsgrensene der kunnskap og innsikt om betydningen av biologisk mangfold og aktuelle krav til bygg- og anleggsarbeid langs vassdragene belyses og innskjerpes.

Vi har merket oss bystyrets ønske om å etablere et *friluftsfond* som redskap i arbeidet med å sikre utløsning og innkjøp av aktuelle friluftsområder, ikke minst turveilenker, og støtter opp om denne ideen.

Bydelsplan

Bydelens engasjement i den blågrønne sektor bør observeres. Vi mener at de bør kunne bidra sterkere til å samle krefter om vedlikehold, vern og bruk av friarealer generelt og vassdragene spesielt.

Interkommunalt

Nyere krav om en helhetlig behandling av hvert vassdrag, kfr. bla. EUs vanndirektiv, utfordrer til interkommunalt samarbeid. Vannplanarbeidet med Lysakervassdraget som nå samler kommunene Ringerike, Bærum og Oslo, krever ny gjennomtenking av forvaltnings-måten. Dette vil også berøre grensevassdraget Ellingsrudelva og muligens også Gjersjøelva.

Stilt overfor denne omfattende virksomhet, kan en fristes til å stille spørsmålet om Oslo for noen år fremover vil få behov for å etablere en spesiell gjennomføringsenhet for gjenåpning av vassdrag med turtstier og publikumsåpne kantsoner. Vi lar denne utfordring stå som et hovedønske og en anbefaling fra Oslo Elveforum til de politiske partier i 2008.

Oslo Elveforum peker også på at tiden snart er inne til å samle kreftene og arbeide frem en samlet mulighetsbeskrivelse for Oslos vassdragsmiljø.

Vassdragsforum (SaFoVA)

Det tverretatlige Samarbeidsforum for vassdrag i Oslo, ledet av Byrådsavdeling for miljø og samferdsel, er en strategisk viktig instans i arbeidet for å inspirere til et mer innsiktsfullt og tverrfaglig samarbeid om Oslovassdragene. I SaFoVa deltar berørte kommunale etater, representanter for Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Norges Vassdrags- og Energidirektorat og Statens Vegvesen foruten de frivillige Oslo og Omland Friluftsråd og Oslo Elveforum.

Det er vårt inntrykk at den tverretatlige samlingen om byens blågrønne miljø som SaFoVa representerer, har betydd mye for kommunens arbeid med å gjenskape byens blågrønne struktur. SaFoVas møter sirkulerer nå mellom de berørte etater. Dette synes å bidra til økt nærhet og vitalitet omkring de aktuelle utfordringene.

Også i 2007 har Oslo Elveforum brukt sjekklisten fra SaFoVa i sitt informasjonsarbeid overfor utbyggere, arkitekter og entreprenører. Sammen med de lokale elvegrupper og venne-foreninger gir vi innspill til planleggere eller tar kontakt med utbyggere og faginstanser tidligst mulig i prosessen. Gjennom denne form for *proaktiv virksomhet* fungerer Oslo Elveforum både som en konstruktiv vaktbikkje og som en inspirator. Erfaringene så langt er at listen har vært til god hjelp.

SaFoVas neste, store initiativ bør bestå i å bidra til å få fram en gjenåpningsguide, en veileder, der en samler de vesentligste bestemmelser og retningslinjer som angår vern, rehabilitering og gjenåpning av vassdrag, herunder nærmere regler og retningslinjer for lokal overvanns-behandling og flomdemping i en tid preget av klimaendringer.

Et hovedpoeng må være å understreke at gjenskapte vannmiljøer i byområder forutsettes å gi opplevelsesverdier som minner om det opprinnelige vassdraget.

Der kanal- og bassengløsninger av spesielle grunner velges, bør en sørge for å supplere med grønne planter og steiner som bidrar til estetikk, biologisk mangfold, strømninger og bevegelse i vannet.

Argumenter for gjenåpning av vassdrag

· ”Ikke mer rør”

Det er en rekke positive perspektiver ved gjenåpning og rehabilitering av Oslo-vassdragene kombinert eventuelt med anlegg av rensedammer eller våtmarker til behandling av overflatevannet.

· Økologisk perspektiv

Vann i et grønt miljø bidrar til å bevare og utvikle det biologiske mangfoldet på en helt annen måte enn adskilte ”grønne øyer”/ parker i landskapet. I tillegg er det etter hvert kjent for de fleste, at livet i vannet - mikroorganismene, algene, vannplantene, bunndyrene, muslingene og fiskene – kanskje er de vesentligste og mest betydningsfulle innslagene i gjenskapte vannmiljøer. Dette omfattende livet som bidrar til å rense og

holde vannet friskt, betyr kanskje i en større sammenheng, mer for oss og vår eksistens enn vi kanskje til daglig erkjenner.

- **Byreparasjonsperspektiv**

Gjenskapte vannveier får både fram ”logikken i landskapet” og minner oss om kulturhistorie, næringshistorie og bevaringsverdige miljøer.

- **Estetisk/trivselsmessig perspektiv**

Folk flest og særlig grupper med begrenset aksjonsradius som eldre med stokk eller rullator, foreldre med barnevogn og særlig småbarn setter stor pris på å kunne oppleve vannspeil og vannbevegelse i sitt nære miljø.

- **Helse - og rekreasjonsperspektiv**

Fordi turfolk og trimmere og folk i matpausen fra arbeids-plassene har glede og nytte av ferdsel langs byvassdragene.

- **Luftrensende/meteorologisk perspektiv**

Elve-/bekkedragene bidrar til drenering av luftstrømmer – vel og merke dersom luftpassasjen holdes åpen i en tilstrekkelig bredde.

- **Økonomisk perspektiv**

1. Selvrensning av vann i lys og luft reduserer rensutgifter
2. Rent vannløp gjør det lettere å registrere skadelige utslipp
3. Mer overflatevann til vassdragene reduserer vannføringen til rensesystemet og bidrar til at renskapasiteten benyttes til bedre og mer effektiv rensing av det tungt forurensede spillvannet.

- **Flomdempende perspektiv**

Vannarealet som mottar og bremser opp flomvann ved stor nedbør eller sterk snøsmelting, da blir betydelig større. I disse endrete klimatiser, vil dette være enda viktigere.

Er det noen som etter denne gjennomgangen er i tvil om at gjenåpning har store pluss-verdier?

Vann – liv – biologi

Det er behov for en bred forståelse av begrepet ”biologisk mangfold”:

- **Vann i elver og bekker er noe langt mer enn mengde væske i transitt mot havet!**

Elvene og bekkene med sine kantsoner representerer en verden av liv som vi til daglig ikke ser. Dette yrende, omfattende livet danner grunnlagt for utvikling av høyere organismer og det plante- og dyreliv vi kan se og glede oss over. Det representerer også en vesentlig del av grunnlaget for vår eksistens. Vi opplever å møte økonomer og utbyggere som ikke helt har fattet konsekvensen av dette og som gjerne synes det er all right å kanalisere elvevannet via betongkanaler. At det også kan synes som om noen arkitekter og også offentlige saksbehandlere heller ikke har tilegnet seg dette grunnleggende natursyn, er vanskeligere å forstå. I den rehabiliteringsperiode for elver og bekker som Oslo by akkurat nå befinner seg i, er det derfor viktig med en gjennomgripende informasjon der forståelse for og betydningen av at bærekraftbegrepet ”biologisk mangfold” og landskapsarkitektur løftes fram.

- **Fisk som spretter og biter på kroken - økt livskvalitet for de som ferdes langs elvene**

En egen arbeidsgruppe under ledelse av Runar Ovesen og Karoline Bredland i Friluftsetaten har fått til oppgave å lage en *Forvaltningsplan for fisk i ferskvann* i Oslos byggesone. Oslo Elveforum anser dette som et oppsiktsvekkende, positivt tiltak med sikte på å bidra til økt livskvalitet i byens nærfrimråder.

- **Bredere faglig miljø for en bærekraftig utvikling**

Flere offentlige, halvoffentlige og private institusjonervisere nå betydelig interesse og forståelse for å verne og rehabilitere det blågrønne miljøet i Oslo. Det gjelder ikke minst tradisjonelt "tunge" tekniske institusjoner som Norges Vassdrags- og Energidirektorat, Statens Vegvesen Oslo og Statsbygg. Vi gleder oss over det vannrelaterte arbeid som gjøres ved Universitetet for miljø og biovitenskap i Ås, og over Oslo arkitektthøgskoles "vann i by"-profil som utvilsomt vil få ringvirkninger i byens utbyggermiljø. *Grønn Byggallianse*, en sammenslutning av byens større utbyggere, viser vilje og betydelig kompetanse på området bærekraftig utvikling. *Ecobox*, et miljøforum under Norske Arkitekters Landsforbund, satser med de samme intensjoner. Dersom denne tendensen til økt miljøforståelse får fotfeste også i bredere kretser innen næringslivet, vil det være grunn til større optimisme innen den.

Årsmeldinger fra elveforeninger og grupper

AKERSELVA

Året har i til dels vært preget av at kampen om arealene hardner til og viljen til å presse inn bygg på helt marginale tomter tiltar – i Nydalen, ved Vøienbrua, Ankerbrua m.fl. Akerselvas venner beklager sterkt den påtakelige glidning i språkbruk og planfaglig holdning som har skjedd de seneste år. Tradisjonelle arkitektoniske føringer, som helhet, identitet og miljø-messig tilpasning blir stadig oftere avløst av en fragmentert utbygging, båret frem av ofte helt innholdstomme ord som "signalbygg", "nyskapende", "utropstegn" og lignende plattheter.

Et skyhøyt tårnbygg på 24 etasjer (eks. Nydalen) kan nok virke "identitetsskapende" – men uten at det ligger mer i dette enn at det sterkt vil avvike fra området for øvrig. Og arealet rett på østsiden av Ankerbrua, en spesielt harmonisk elvestrekning (den første del av arealene langs Akerselva som ble opparbeidet) er knapt en "uoppdaget perle" for andre enn utbygger. Her fikk man presset gjennom et svært avvikende bygg helt ut mot kanten av skrenten – slik at trær må fjernes og dalrommet krymper påtakelig (i strid med bystyrets mindre partigrupper og bl.a. PBE !) Og ved Vøienbrua er det planlagt et fire etasjes nybygg helt inntil elvas vestsida – mens det argumenteres med miljøkvalitetene på østsiden (!) Stadig oftere får private investorer legge planer for maksimal utnyttelse av sentralt plasserte tomter og kjøre fortetningsprinsippet til det ekstreme, uten å se dette i et større, planfaglig perspektiv.

Men det skjer også en del positive ting langs Akerselva. I reguleringsarbeidet må vi som regel være tilfreds med de små seire. Men vannkvaliteten blir stadig bedre og mange punktutslipp er fjernet. Nydalsdammen er rehabilitert og området rundt er blitt flott!

Ny fin gangbro er kommet ved Grøndalsterskelen lengst oppe i elva og det arbeides med å få opp enkelte mindre sidevassdrag i dette området. Friluftsetaten og bydelen har prioritert belysning også på strekningen ovenfor Nydalen, som hittil har ligget i mørke vinterstid. Og området ved Nedre Foss kan bli en virkelig perle (se nedenfor). Lengst nede i Akerselva pågår det diverse spennende utredninger for å vitalisere området – i regi av særlig Oslo Elveforum og kommunen.

Ubetenget størst aktivitet har det i 2007 vært på begge sider av Akerselva ved Nedre Foss og Vulkanområdet. På vestsiden endres nå det gamle industriområdet Vulkan til forskjellige nye aktiviteter, som heldigvis i det vesentlige skjer i de gamle bygningskroppene. Her startet Dansens Hus som ligger helt inntil Akerselva, og i bygningen oppstrøms skal det bli et mer kvalitetspreget matsenter. For Akerselvas venner var det vesentlig å unngå for stor byggehøyde i de planlagte boligblokkene oppe langs Maridalsveien, slik at siktlinjen over elva til Gamle Aker kirke ble brutt. Det som nå er mest maktpåliggende er å unngå at Westerdals reklameskole skal ligge helt opp til – og overskygge – den gamle Cuba-sirkelen (fra gasskolbe).

Tvers overfor Vulkanområdet ligger våningshuset til den gamle gården Nedre Foss. Her har det pågått – eller til dels stått i stampe pga. rettsak helt til Høyesterett – en dragkamp mellom bydel og beboergruppe på den ene siden og kommunen og Miljøverndepartementet på den andre. De to hovedpunktene nå i slutfasen av

planarbeidet er hvilket omfang planområdet skal ha (området mellom Nedre Foss og elva – eller hele grøntarealet øst til Fossveien) – og hensyn til fisken ved plassering av fotgjengerovergang mellom Vulkanområdet og Nedre Foss-området. Fisken kan ikke gå lenger fra sjøen enn til Nedre Foss (fossen) og det er en grusbanke hvor den gyter rett under planlagt brosted. På Nedre Foss går leiekontrakten til Bellona snart ut, og det er spørsmål hva det fine bygget skal brukes til.

Det er spennende å følge utviklingen langs Akerselva, og selve spennet strekker seg fra dyp frustrasjon til idel glede.

Øyvind Traagstad, Miljøforeningen Akerselvas Venner

ALNA – Elva styrker sin stilling som kulturnerve i elvedalen

Grorudområdet

Vår mann på Grorud, Erik Grønvold, melder om liten aktivitet i år vedrørende Huken og trusselen om utvidelse av pukk- og asfaltverket. Det er fortsatt stor spenning om utfallet i forhold til markaloven. Det har vært en del skrivelser, og utbygger Oslo Vei har på etter- vinteren søkt kontakt direkte med partiene i bystyret. Med vern/bruk av områdene omkring øvre del av Alna i fokus er det gjort innspill både i forbindelse med KDP for idrett og friluftliv, registrering av grøntområder og registrering av ”stille områder”. Det siste spesielt i forbindelse med Alnaområdet ved Huken som et ledd i bestrebelsene for å få nedlagt det støyende pukkverket.

Hølløkka

Dammene har i år vært mindre plaget av algeveksten, så det ser ut som at VAV's innsats nytter. Den forutsatte åpningen av Leirfossen lar ennå vente på seg.

Turvei Hølløkka – Veitvet

Den 2,2 km lange turveistrekningen er nå ferdig og ble åpnet ved en markering arrangert av Friluftsetaten 9.oktober 2007. En liten avstikker på 200 meter langs Vesletjernsbekken i dalen ved Nordtvet gård hører med i denne gledelige meldingen.

Turvei Grorud stasjon – Alnaparken

Turveien med det aromatiske navn Pudrettstien (Etter pudrett-fabrikant Michelet) ble åpnet av statssekretær Heidi Sørensen i Miljøverndepartementet 6.november 2007. Det har blitt en flott turvei i et spennende elvenært landskap. Samtidig ble en ny bro over Tokerudbekken åpnet med medvirkning også av byråd Merete Agerbak-Jensen. BU-lederne Knut Røli (Alna) og Anders Rødberg-Larsen (Grorud) fikk æren av å døpe broen med et spenn bekkevann. Den fikk navnet Ragna Hansens bro etter råd fra lokalhistoriker Vidar Noreng som kjenner historien om Michelet og hans husholderske Ragna. For øvrig vil vi bemerke at vi som Alnaelvas viktigste interesse-organisasjon ikke var offisielt invitert til denne åpningen.

Kaggen gård

Omregulering til hagesenter var ute på høring i november 2007. Alnaelvas Venners høringssvar tok for seg åpning av Lindebergbekken og turveiforbindelse til Alnaparken langs bekketraséen.

Kommunedelplan for Alna miljøpark

Etter mønster av tidligere kommunedelplan for Akerselva er planen for Alna nå påbegynt ved at PBE sendte et ”Oppstartsnotat” ut på høring i desember 2007. Oslo Elveforum tok i høringssvaret for seg nedre del med et åpningsforslag gjennom Lodalen fra Kværner til Middelaldervannspeilet utarbeidet av IN/BY, samt et forslag om åpning av Kværnerfossen. Alnaelvas Venner tok i sitt høringssvar for seg øvre del av hovedløpet fra Kværner til kildene. Dessuten er det gitt et meget omfattende innspill om sidebekkene, utarbeidet av Vidar Berget. Videreføringen av alt dette startet med et heldagsseminar hos PBE 08.02.08 som en meget lovende opptakt til arbeidet i kommende år.

Lysvandringen

Den femte lysvandringen i rekken fant sted torsdag 13. september med bra vær og minst like mange fine innslag som i fjor, men kanskje litt mindre deltagelse. Av bydelenes medvirkning vil vi spesielt fremheve Bydel Alna ved Inger Seim på Tveten gård som sto for lagring og distribusjon av fakkelbokser, hadde hekse-

og spåkonestand ved Brynsfossen og egen bydelsstand i Alnaparken med bydelsdirektør Erik Kjeldstadli på vakt. Et eksempel til etterfølgelse for de andre Alna-bydelene. Ved vannspeilet på Hølaløkka bød VAV opp til tangodans, og for øvrig vil vi takke alle de frivillige underholderne underveis som gjør en fantastisk innsats for å gjøre lysvandringen vår til en skikkelig opplevelse i høstmørket.

Karsten Sølve Nilsen

ELLINGSRUDELVA

Grappa er fortsatt bare en énnmannsgruppe. Vi har hovedsakelig vært opptatt av de kultur- historiske aspektene langs elva. Særlig ved plassen Nuggerud har det i førindustriell tid vært betydelig virksomhet med bruk av vannkraft til mølledrift, sagbruk og teglverk, som det ennå finnes til dels svære ruiner etter.

Vi har engasjert oss i bevaring og tilgjengeliggjøring av disse. Således er **mølleruinene** ryddet for vegetasjon, opplysningsskilt satt opp og tilgjengeligheten bedret. Det siste av året er at vi har fått Foreningen ØX til å lage en forseggjort bro med rekkverk over elven litt oppstrøms, og utbedret adkomsten med en tilrettelagt steintrapp med rekkverk ned den bratte skåningen fra Mariholtveien. Sparebankforeningen DnB NOR har støttet hele prosjektet med kr 70.000 og har nå fått tilsendt sluttregnskap og sluttrapport.

Lørenskog kommune planlegger i samarbeid med Vann- og avløpsetaten i Oslo en **vannpark** i Ellingsrudelva mellom Starveien og Lørenskog stasjon. Planarbeidet har kommet langt, men er avhengig av at det settes av midler på de kommunale budsjetter.

Det springende punkt for det videre arbeid med Ellingsrudelva er etter vår oppfatning at elva på sikt får tilbake en normal vannmengde, det vil si at Elvåga nedlegges som **drikkevannskilde** for Oslos søndre bydeler. I dag går vann fra ca. 19 km² av nedbørfeltet til Skullerud vannrense-anlegg. Oslo kommune bør på sikt skaffe seg en sikrere vanntilførsel enn det Elvåga representerer. Først da vil Ellingsrudelva igjen kunne bli den perlen som den var før dammen ved Mariholtet sto ferdig i 1967. Dette vil også være positivt for Langvannet i Lørenskog kommune som får sin tilførsel fra Ellingsrudelva. Lørenskog kommune er en pådriver i dette arbeidet, og vi følger utviklingen.

Minken gjør et stort innhogg i **fiskebestanden** i Ellingsrudelva. En økende bestand av mink forsyner seg godt av både kreps som fisk. Her bør det sikkert også på sikt settes inn virkemidler for å bedre på situasjonen. Det anbefales gytegrus i elva nedstrøms Bråtan, avhengig av bidrag fra Lørenskog Jeger- og Fiskeforening.

Vi har også engasjert oss i restaurering av **Gamlestua** på Mariholtet. Taket er skiftet på dugnad med takstein levert av Friluftsetaten, som er eier.

Frithjof Funder

FROGNERELVA

Vassdraget er ca 7 km langt – med Åklungene, Svartkulp og Sognsvannet som kilder i Marka. Hovedløpet er *Sognsvannsbekken*, som skifter navn til *Frognerelva* i Majorstuen-området.

De viktigste tilløpsbekkene er *Risbekken* fra Båntjern i Vettakollåsen og *Gaustadbekken*, som får vann fra fem-seks bekkeløp i Sogn/Nordberg-hellingen.

Sognsvannsbekkens øvre løp fra vannet ned til Rikshospitalet: Bekken er markagrense og skille mellom jordbruksland på de tidligere Gaustadjordene i vest og Haugerud- jordene i øst, der vi nå finner Norges Idrettshøgskole, Kringsjå studentby, skolene Nordberg og Kringsjå, Viken energis trafo, SSBU og Gaustad sykehus.

Mange tiltak er på gang underveis i vassdraget:

Ankerveien krysser bekken litt sør for vannet på **en grusdekket bro**, som er sunket ned pga. flom og erosjon. Til Kommunedelplan for friluftsliv 2008-2011 har vi foreslått rehabilitering eller ny bro.

Fra broen går en sti/løype nordover til vannet og krysser et svært **vått område**, som er vrient å passere både til fots og på ski. Til Kommunedelplanen har vi foreslått utbedring.

Et tredje forslag til planen er **ny eller reparert klopp** over bekken like ved Friluftsetatens fotballfelt for LYN. Eksisterende klopp har dårlig landfeste og har falt ned i bekken. Kloppen blir brukt av idrettsfolk, turfolk og skolene Nordberg og Kringsjå.

Oslo Elveforum ønsker å få laget en **enkel tursti langs bekken** fra Ankerveien og ned til der bekken krysser under turveien Sognsvannsveien. Kommunen har stilt midler til rådighet via Friluftsetaten. Turstien vil i nord koples på den trimløypa, som NIH i 2003 fikk grovplanert nokså hardhendt i kantsonen mot bekken. Stien vil så gå gjennom en frodig kantsone ned til LYN-banen, videre opp på Haugerud-morenen og gjennom skog og jordbruksland ned til SSBU. Alternativt kan turstien bli lagt på jordene på vestsiden fra den skibroen som Kultur- og idrettsetaten har anlagt for NIH og LYN, og der det er skileikplaner. Ny tursti vil bli et supplement til Sognsvannsveien, som går for langt fra bekkeløpet til å gi en blågrønn naturopplevelse.

Vi er kjent med at planene om et **klubbhus for LYN** blir ført videre. Ny plassering kan bli rett sør for kunstgressbanen oppe på det flate området nær Kringsjå studentby med begrenset kjøreulighet fra nordøst. Anlegget kommer ikke i konflikt med kantsonen ned mot bekken. Et plusspoeng i planen er rehabilitering av deler av turveien fra Haugerudmorenen i retning av **idrettshøgskolens** område, der det også er nye byggeplaner.

I Vettakollen skal Vann- og avløpsetaten bygge **et høydebasseng** for å sikre godt vanntrykk i byen. Bassenget skal ligge i fjell et stykke sør for Båntjern, og utløpsledninger skal føres i tunnel. I reguleringsaken, som i februar 2008 ligger til politisk behandling i rådhuset, er det to tunnelalternativer, et kort og et langt. Den lange tunnelen på 1,3 kilometer vil bli ført i fjell fra bassenget og ned til Sognsvannsbekken. Dette bekymrer oss! Store volumer sprengstein må tas ut av tunnelen rett ved Sognsvannsveien til en riggplass- og fraktes med store lastebiler - 40 til 75 i døgnet - på provisorisk bro over Sognsvannsbekken og gjennom Gaustadområdet. Vår bekymring gjelder særlig skader på biotop, bekkeløp og kantsone, fare for forurensing av bekkvannet og livet i bekken ved utslipp av grus, boreslam og giftige tetningsmidler.

En blåmerket sti følger vestsiden av bekken i variert terreng videre fra SSBU ned til Rikshospitalet, der **Risbekken** kommer fra sin kilde i Båntjern og renner åpen som markagrensebekk mellom villastrøk og friområdene i Gaustadskogen. Langs bekkeløpet trengs endel opprydding, bl.a. av hageavfall, rustne gjerder og uheldig plasserte stolper.

Vannet i Sognsvannsbekken og Risbekken slår følge i kulvert under ring 3 og munner ut i et underlig støpt "basseng", som enten Vann- og avløps- eller Friluftsetaten burde forbarme seg over og gjøre mer attraktivt, gjerne til liten dam. Dette er like ved Gaustad stasjon, og via litt krokveier kan man vandre langs en livlig bekk forbi Byggforsk, uteområdene ved nybygget til Psykologisk institutt og det noe eldre Vinderen bo- og servicesenter og Psykiatrisk klinikk. Vi har ønsket og planer om en mer **sammenhengende tursti** på den strekningen.

Ved **Vinderenfossen** har Friluftsetaten påtatt seg å vurdere bedre sikring og en lettere gangsti langs den flotte fossen, men arbeidet står litt i stampe av kapasitetsmangel. I flomvær deler bekken seg i flere løp gjennom det vakre edelskogsområdet ned mot Frøen. En mye brukt gangsti går fra Anne Maries vei til Slemdalsveien. Vi har foreslått at kommunen sørger for å bli eier av denne viktige lenken. Den erstatter et gammelt gjengrodd smett, som var skolevei fra Frøen til Vinderen, og som i 2007 ble ført tilbake til grunneierne.

Gaustadbekken møter Sognsvannsbekken her. Den har sine kilder i fem-seks småbekker i Sogn- og Nordbergområdet. Noen er åpne på korte strekninger, men de fleste er lukket. Vann- og avløps-etaten har

prioriterte planer for rehabilitering av ledningsnett i området, for om endel år å kunne sikre rent vann til en **gjenåpnet bekk gjennom Gaustadbekkdalen**.

Dalen er i disse årene et meget aktivt byutviklingsområde for forskning og undervisning med Statsbygg, som operatør på vegne av bl.a Universitetet og Forskningsrådet. Oslo kommune har pålagt utbyggerne å legge til rette for gjenåpning av det lukkede bekkeløpet i et grøntdrag med turvei gjennom dalen fra Blindern stasjon til Sogn kolonihager og Ring 3.

Utbyggerne følger opp, og det blir åpent bekkeløp med smådammer langs det nybygde Informatikkbygg 2, nytt påbygg til Forskningsparken og miljøforskningssenteret CIENS, som åpnet i 2007. Blindern Vel sammen med Oslo Elveforum har vært meget aktive pådrivere sammen med utbyggerne for å finne gode løsninger i trange områder.

Vi har lagt mye vekt på at det skal utformes og praktiseres **et godt miljøprogram** både i bygge- og driftsperiodene, styrt av disse målene: Programmet må fremme helhetlige løsninger av høy kvalitet i utviklingen av området og utnytte samvirket mellom de aktører og aktiviteter som allerede eksisterer i Gaustadbekkdalen og i randsonen i dag. Stedsutviklingen i området skal skje med en klar miljøprofil, og i avveiningen mellom ulike interesser skal miljøhensyn gis like stor vekt som funksjonelle, tekniske, estetiske og økonomiske hensyn.

Miljømålene gjelder også Gaustadbekkdalen nord for trikkelinjen, der det nå er sendt til Plan-og bygningsetaten et forslag til reguleringsprogram for opptil 80.000 m² bygningsvolumer for universitetsinstitutter innen "Life Science". Programmet omfatter åpent bekkeløp med rense-dammer, turvei og grønn natur.

Fra Blindern stasjon renner Sognsvannsbekken åpen, men utilgjengelig forbi villahager, og vi er nede ved T-baneområdet på Majorstuen. Ønskedrømmen om gjenåpning av bekk tvers over sporene mellom Slemdalsveien og Sørkedalsveien er neppe realistisk, - heller ikke ønskene om gjenskaping av de vakre Frøendammene, men Oslo Elveforum, prosjektet *Grønn rute*, lokale bydeler og velforeninger håper at det påny kan bli **former for åpne vannspeil** i utbyggingen på sporområdene – og bygging av en god gang- og sykkelforbindelse i *Grønn rute* fra Blindern-aksen ned mot Frognerparken.

Fra bomstasjonen i Sørkedalsveien skifter vassdraget navn til **Frognerelva** som er åpen gjennom dammer, stryk og fossefall i Frognerparken. Nederst i parken forsvinner den i en stor kulvert – og dukker litt uanselig opp i et utløp i Frognerkilen, - en sørgelig skjebne elva deler med flere andre Osloelver. Kulverten på 500 meter har for stri vannføring til at fisk orker å svømme opp, men Vann-og avløpsetaten går med ideer om å etablere noen terskler og kunstige loner, der sjørretten kan hvile på vei opp til nederste foss i Frognerparken.

Sigurd Tønsberg

GJERSJØELVA

Oppgangssaga – gjenskapt etter tradisjonelle mål – er gjentand for stor interesse. Det er i sommer avholdt 19 sagdemonstrasjoner. Etterspørselen etter ekstra visninger er fortsatt bra fra skoler, historielag, pensjonister og andre. På de faste sagdagene opplevde vi en noe mindre oppslutning enn tidligere. Dette kan skyldes dårlig vær på aktuelle dager, og/eller at lokalmiljøet begynner å bli noe mett. Dager da vi har sagdemonstrasjon med påfølgende vandring langs elva, har fortsatt stor oppslutning. Her får en grundigere innføring i Ljansbrukets historie, samt at vi ser ruinrester etter 4 sager, 2 møller, kruttverk, 2 kraft- stasjoner, områder med rikt biologisk mang-fold, og alt det som er gjort for å få laks og sjørret tilbake i elva.

Det var over tid blitt et noe begrenset areal med gytegrus og gode oppvekstvilkår for yngel. Det ble derfor utarbeidet en tiltaksplan for elvas øvre del av Bjørn Otto Dønnum i Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus. Kostnadene på kr.15.000 ble etter søknad innvilget av Fylkesmannen i Oslo og Akershus. For trolig første gang i Norge ble gytegrus fordelt ut fra biler med lange radiostyrte transportbånd, noe som meget arbeidsbesparende. Etter at grusen var fordelt ble store steiner utplassert for å gi gode strømsforhold og skjulesteder for fisken. Det var i høst lenge lite og klart vann. Dette gjorde at de som gikk langs elva

kunne se mye stor fisk. Som vanlig kom flomvannet også i år for sent til at det var gått opp fisk i elva når en kunne fiske, men de fleste som fisket, fikk i år fisk.

Det ble i høst funnet 3 døde fisk i elva. Disse ble sendt til Veterinærinstituttet for undersøkelse. Det ble ikke funnet smittsomme sykdommer, men kom trolig av sårskader grunnet liten vann-føring. Det mest triste var at dette var flott fisk på 4-5 kg.

Arbeidet med å klargjøre Langbygningen til museum ble ferdig før påsken i 2008. Det har opprinnelig vært 4 enkeltstående arbeiderboliger i rekke fra 1850. Disse ble i 1880 bygd sammen, samtidig med at det ble bygd på en ny etasje med 4 boliger. Bygningen eies av Fred Hallager Juul som har stilt den nordre halvdel gratis til disposisjon til museum. Under arbeidet er det funnet flotte tapeter fra 1855 og utover. Disse er av en kvalitet som ikke var naturlig for vanlige arbeiderboliger på den tiden, men er trolig overskudd fra restaureringsarbeider på hoved-huset på Stubljan som brant i 1913. Det er hittil brukt ca. 600 timer på restaureringen i frivillig arbeid. Til å dekke utgiftene får vi miljømidler fra Oppegård kommune.

Harald Lundstedt, Leder av Gjersjøelvprosjektet

HOFFSELVA

Fem navn er i bruk på deler av dette vassdraget fra marka til fjorden: *Skådalsbekken* og *Styggedalsbekken* samler vannet mellom Vettakollen og Voksenåsen. I byggesonen følger vi dem gjennom villaområdene fra Midtstuen til de møtes ved Holmen. *Holmenbekken* fortsetter ned til Smestad, der vannløpet skifter navn til *Hoffselva*.

Nær Hoff gård kommer *Makrellbekken* innpå med vann fra Holmenkollen og Voksenlia.

Hoffselva munner ut i Bestumkilen mellom de historiske byløkkene Sjølyst og Karenslyst, - nå båttopplag. Herfra kan anadrom fisk, sjørret mv, gå opp for gyting i Hoffselva. Riktignok forsvinner elveløpet straks av syne under 'miljølokket' over E 18, men et svært rør sikrer passasje for elvevannet, som nå blir sterkt urbanisert mellom ruvende bolig- og næringsbygg. Ned til elvebreddene, kledd med rullestein i øst og granittblokker i vest, kommer man ikke, men det er gangveier langsetter og opp over 'lokket' med forbindelser til Bygdøy.

Så også her har byutviklingen omskapt en vakker byelv til et bortgjemt og sterilt vannløp under vei og jernbane helt opp forbi rundkjøringen på Skøyen. Men herfra kan vandreren bedre oppleve elva : Vi har tro på at utbyggerne av Skøyenhagen (200 nye boliger og 12.000 m2 kontorer) vil holde sitt løfte om å skape et uteområde med turvei øst for elva.

På vestbredden er det siden ifjor laget en god offentlig gangvei med grusdekke. Et fint tiltak. Den fører til Hoff holdeplass på Bærumsbanen, som kan krysses til gangvei mot øst igjen, til den gamle trikkeløypen, der elva har to åpne felt. Vandringsen fortsetter videre opp forbi Edb-komplekset, som var nokså hardhendt med elva under oppføringen av det store tilbygget, men nå har sikret bredden og lagt en god, gruset gangvei forbi nybygget til gangbroen over mot vestre bredd. Her er elvas vakreste område med tursti. Omtrent hitopp kan gytefisk fra Bestumkilen komme. Men de siste 30 metrene langs elva krever unge ben og god balanse. Behovet for utbedring her vil vi forfølge videre.

Fra Engebrets vei har vandringsen oppstrøms en gangvei til Hoffsdammen, som stadig gror mer igjen, Herfra må enten bilvei velges videre opp til Smestaddammene eller man kan følge god turvei øst for elva til Dronningfossen. - Nedenfor den er det et spennende naturområde mellom Hoffselva og Makrellbekken, som flere burde oppleve. Til kommunedelplanen for friluft 2009-2012 har vi derfor foreslått en kort sti fra Hoffsveien bort til bekkemøtet. Vi har også minnet om bedre løsninger for vandring forbi nedre Smestaddam (Bjørnebodammen) - en naturperle. Området rundt øvre Smestaddam er godt vedlikeholdt og et populært rekreasjonssted.

I Hoffsvassdragets øvre løp vil vi fremover følge med i

- Njårds skileikplaner langs Makrellbekken
- Teienbakkens skjebne, hvis USA-ambassaden kommer i Husebyskogen
- Turveimulighetene langs Holmenbekken fra Sørkedalsveien til Holmendammen
- Mulig behov for fornyet mudring ved bekkeutløpet nord i Holmendammen
- Muligheten for å få etablert en turstipå vestbredden nær fossen i Styggedalsbekken mellom Dagaliveien og Ankerveien
- og annet som er viktig for vassdraget i aktuelle byggeri- og byutviklingsplaner.

Per Henrik Bache / Sigurd Tønsberg

HOVINBEKKEN - Bekken som vil frem i lyset

Isdammen. Øvre isdam med bolighus og 44 mål skog er ennå ikke solgt. Friluftslivets samarbeidsutvalg (FSU) i bydel Bjerke er opptatt av at Oslo kommune kjøper Isdammen og driver den som ”seter” under Årvoll gård tilknyttet alle deres øvrige kulturelle og sosiale aktiviteter. Dette støttes av Oslo Elveforum v/ Hovinbekkgruppen som i tillegg ser Isdammen som et helt naturlig ledd i Oslo kommunes helhetssatsning om Hovinbekken.

Barkebåtbekken. En sidebekk til Hovinbekken på Brobekk, som i blå liste går under navnet ”Navnløsbekken”, ble våren 2007 åpnet i en strekning av 70 meter. Den høytidelige handling ble foretatt av varaordfører Peter N. Myhre og direktør Anne Smedsrud i Friluftsetaten. En skoleklasse fra Årvoll skole satte ut barkebåter og det er foreslått navneendring til ”Barkebåtbekken”.

Bjerkedalen. Bydel Bjerke går sterkt inn for utvikling av Bjerkedalen park med restaurering av plaskedammen og åpning av Hovinbekken. Planer er utarbeidet av Bukkenebruse landskapsarkitekter. Foreløpig er 2 millioner bevilget fra Groruddalssatsningen. Bydelen håper at med en videre finansiering med midler både fra Groruddalssatsningen og tippemidler vil parken med åpnet bekk stå ferdig i 2010.

Området mellom Grenseveien og Ensjøbyen. Ny del av området var ute på høring i oktober 2007. Bekkeåpningen i ”Vestre bekkedrag” blir her, på grunn av tett boligregulering, liggende i en bakevje uten naturlig publikumstilgang. OE v/Hovinbekkgruppen påpeker i høringssvaret at bekken må ha turveifølge under henvisning til Byøkologisk program.

Jordal/Klosterenga. Idéskisse for åpning av Hovinbekken fra Jordal Amfi til Åkebergveien er forelagt VAV av arkitekt Jørn Skaare. En nyåpning av Klosterenga Skulpturpark ble foretatt 10.09.2007 ved bydelsdirektør Marit Langfeldt Ege og ordfører Sverre Kristiansen. Bård Breivik orienterte om sine videre planer for parken. Et flott arrangement med mange fremmøtte, som ble avsluttet med et musikalsk innslag med folketoner.

Kommunedelplan for idrett og friluftsliv 2009 – 2020. Med høringsfrist 01.09.2007 sendte Friluftslivets samarbeidsutvalg/Bjerke med Hovinbekk- gruppen som deltaker uttalelse til OOF om følgende dam/ bekkrelaterte behov:

- Videreføring av turvei D15 langs Veitvetbekken med kryss av Trondheimsvn. og T-banen.
- Gjenåpning av Hovinbekken og reetablering av plaskedammen i Bjerkedalen
- Åpning av bekk for naturlig vanntilførsel til Badedammen. (Ved Rødtvetveien)
- Kommunalt erverv av eiendommen Øvre isdam på Årvoll.

Kommunedelplan for Alna miljøpark. Bjerke bydel har ingen del av hovedløpet for Alna innenfor sine grenser, men Hovinbekk- gruppen v/FSU Bjerke sendte allikevel sitt hørings svar til PBE innen fristen 20.12.07. Dette var begrunnet med at store deler av bydelen er nedslagsfelt for Alna-vassdraget med hele seks bekker involvert iht. Blå liste.

Bydel Bjerkes lysvandring. Tradisjonen tro gjennomførte bydelen ved FSU en lyssatt Hovinbekk-vandring i slutten av september med vår guide. Turen startet denne gang ved Isdammen med orientering om isdrift ved vår venn Ragnar i familien Høvik, eierne av Oslo Ismagasin. Det var stort fremmøte og turen gikk videre forbi Badedammen, ned Bekkedalen, langs den nyåpnede Barkebåtbekken og ned til avslutning i

Bjerkedalen. Underveis ble det både klarinettspill, korsang og Hovinbekkorientering. Speiderne hadde bål og noe spiselig klart i Bjerkedalen. Planansvarlig Sidsel Andersen fra bydel Bjerke orienterte til slutt om utviklingen av Bjerkedalsparken.

Karsten Sølve Nilsen

MÆRRADALSBEKKEN - Fra Bogstad til Bestumkilen

Mærradalsbekken har sine øverste kilder i Voksenåsbekken, som renner dels åpen, dels lukket i villahager ned gjennom brattlendet vest i Holmenkollåsen og Voksenlia mot det århundregamle jordbrukslandet til Voksen gård. I det fine edelskogområdet der kommer Voksenbekken innpå fra Ankerveien ved Bogstad camping. En hyggelig turvei følger bekkeløpet videre sørover til Jarbakken i Hovseterdalen, der bekken forsvinner i en rist og er lukket ca 800 meter videre. Historisk BLÅ LISTE viser at det her også kommer to lukkede sidebekker fra øst, Grinibekken og Jarbakkbekken, som kan bli vurdert for gjenåpning.

I Hovseterdalen lå seteren til Hoff (Hov) gård og flere husmannsplasser inntil utbyggingen av Hovseters boligblokker i 1970-årene. Bekken ble da lukket med utgravde masser derfra, og omgjort til et grønt friareal med balløkker og skibakker og med en god turvei. Bekken renner fortsatt like under grønnsværet, og Mærradalsgruppen i Oslo Elveforum ønsket å få vurdert om det er mulig å gjenåpne noe av bekkeløpet gjennom Hovseterdalen. Sammen med Røa bydel og Røa Vel engasjerte de et team av landskapsarkitekter, som i 2002 utarbeidet rapporten *Hovseterdalen – "Skisse for natur- og miljøpark"*. Den bygger bl.a. på en idéskisse fra 1998 om en helhetsplan for Hovseter med tanker om en økologisk sone i Hovseterdalen. Planene er fortsatt aktuelle, og åpningsønskene bør påny drøftes med bydel Vestre Aker og etatene.

Bekken går skjult under Østeråsbanen og Sørkedalsveien og starter sitt åpne løp gjennom Mærradalen med en frisk foss. Dalen har bratte lier og en rik vegetasjon velkjent av botanikere. En god turvei følger bekken ned til Ring 3 og Radiumhospitalet, der det er svært uryddig, dels pga et påbygg nylig nær bekken, dels pga manglende rydding.

Mærradalsbekken er lukket under Ring 3 og åpen igjen langs villahager på Ullern, Abbedi-iengen og Bestum. Den i sin tid påtenkte sti mellom Ring 3 (Ullernchausséen) og St. Edmunds vei ble det ikke noe av, men bekken kan ses i en stor slukt ved St. Edmunds vei.

I den nederste delen av bekken, rett nord for E-18 (ved OVAs målestasjon) har det vært en ganske stor dam som nå er i ferd med å gro igjen. Dette er et område som har stor historisk verdi, og kommunen bør satse på rehabilitering -og sikre området mot nedbygging. Til slutt skjules bekken under E18 ved Maritim og renner ut i Bestumkilen.

Friluftsetaten hadde planer om regulering av dalen og oppgradering av turveien mellom Sørkedalsveien og Ullernchausséen (Ring 3). Dette er i hovedsak skjøvet noe i tid, men tre av broene på denne strekningen ble fint fornyet. Turveien er på steder i dårlig forfatning. Den nedre delen mot Radiumhospitalet, og den øvre delen mot Sørkedalsveien, blir svært sølete og glatt i vått vær. Om vinteren blir denne delen ubehagelig å gå, grunnet sidebekker som skyller bort grusen på turveien.

Hvert år beskjæres deler av skogen under kraftlinjene i den øvre delen mot Sørkedalsveien. Mye kvist blir liggende igjen og er ingen prydding for øyet. Dessuten blir det vanskelig å bevege seg utenfor turveien. Bedre opprydding eller oppkverning ville vært positivt.

Kjell Fr. Jacobsen

MILJØPROSJEKT LJANSELVA

Reguleringsvedtaket i Oslo bystyre juni 2003 for Ljanselva er **basis** for videre arbeid. Et ca 100 meter bredt grøntområde er sikret på begge sider av Ljanselva fra Skraperudtjern til Bunnefjorden, dels som friområde, dels som naturvernområde. Arealet for dette artsrike natur-området, som nå er sikret for fremtidens generasjoner, er like stort som Ekebergsletta.

Overføring av vann fra Nøkle vann til Østensjø vann. Konesjon for fortsatt overføring av vann fra Nøkle vann til Østensjø vann er innvilget Oslo kommune av Norges Vassdrags- og Energidirektorat begrenset til høsten 2013. I mellomtiden er Ljanselvvassdraget sikret en minste vanntilførsel, som i gitte situasjoner i tørkeperioder prioriterer Ljanselva.

Aktuelt informasjonsmaterieil: 1. Et turkart over Ljanselva med mange historiske opplysninger er til salgs i Ark bokhandel på Sæter for kr. 30,-. 2. Et kulturvandringsshefte med mer utfyllende stoff kan fås i Miljøprosjekt Ljanselva for kr. 50,-. 3. En 20 minutters video om Ljanselva kan skaffes for 125 kr.

Aktiviteter i Miljøprosjekt Ljanselva i 2007:

Sagstua og Sagløkka. Vi gleder oss over Sagstua som lærings- og opplevelsessted for barn og voksne. Oslo kommune eier stedet. Miljøprosjekt Ljanselva er leietaker. En rekke barnehager i distriktet benytter Sagstua. Den er også i bruk som kurssted for lærere. Sagstua har materieil til *gratis* utlån av utstyr til friluftsvirksomhet i samarbeid med Oslo og Omland Friluftsråd. Tilrettelegging av undervisningsopplegg er gjort ved dugnad. Stedet blir jevnlign brukt til hyttetur for distriktets barnehager. Uteplassen nær stua er drenert for å unngå leiresøle.

Kulturbeite. Etter inspirasjon fra Selskapet for Norges Vel og Friluftsetaten og med hjelp fra Nordstrand Rotary og foreningen ØX har arbeidet med rydding av området fortsatt i 2007.

I sommersesongen beiter hester fra Bakkeløkka. Området avgrenses dels av en ekte Valdres-skigard bygd av elever ved Kastellet og Rustad skoler og dels av et enkelt strømgjerde.

"Lokalt eierskap"- skolene adopterer elva. Ryddingen langs elva, som de seneste år har foregått i et samarbeid med Ruskenaksjonen, er fra 2007 organisert lokalt. Skolene ved vassdraget har gjort avtale om adopsjon, og skoler og barnehager har ryddet "sitt" område av en elvestrekning på selvvalgt tidspunkt, men under koordinering fra Miljøprosjekt Ljanselva.. Vi konstaterer med glede at det nå er mye mindre søppel å finne langs elva enn i tidligere år. Assistanse fra Friluftsetaten for bortkjøring av avfall er redusert tilsvarende:

Skolenettverk langs Gjersrudvassdraget. Det er tatt initiativ til forsøksvis å etablere et skolenettverk med oppgave å overvåke vannkvaliteten i denne viktige delen av Ljanselv- vassdraget. Interessante og betydelige forurensningskilder er motorveien E6/E18, Enebakk- veien, Åsland pukkverk, Åsland snødeponi, Grønmo miljøstasjon og Klemetsrudanlegget. Vi kan likevel konstatere at ørreten er på vei til å etablere seg i Gjersrudbekken et stykke ovenfor Ljabru.

Skolene har fått måleutstyr og informasjon om bruk av lærestoffet "Vanndetektivene" (se mer på www.osloelveforum.org) med link til Vann- og avløpsetatens hjemmesider.

Forskercamp 2008 i regi av Ungt Entreprenørskap, Lambertseter vgs og Kastellet skole: Vi har bidratt med aktuelle forskningsoppgaver med tilknytning til Ljanselvvassdraget.

Turstier. En hovedsak i Ljanselvarbeidet er for tiden ønsket om en turveiløsning mellom Kantarellen og Skullerudkrysset ved Sagløkka. Miljøprosjekt Ljanselva har skissert en plan med sikte på føring av turstien syd-øst for og utenom "urskogen" på parsellen mellom Kantarellen og Leirskallbråten. Planen er videreført av Friluftsetaten. Budsjettmidler er på plass, men byggestart er dessverre utsatt fra oktober 2006 og inntil videre.

Arbeidet med anlegg av tursti langs Prinsdalsbekken sydover fra Hauketo har fortsatt i 2007.

Gjenåpning/rehabilitering/fysiske tiltak langs vassdraget. Nedre del av Lusetjernbekken står øverst på gjenåpningslisten. Bekkefarene i Holmliaparken mellom kolonihagene og jernbanen og i Rosenholmområdet trenger til restaurering. Dertil håper vi på rehabilitering /restaurering av steindemningen ved Trollvannene øst for Stensrud, søndre del av Lusetjernet og søndre del av Ravnåsdammen.

Skadet klopp over elva vest i "urskogen" er reparert i 2007. Tiltak for å bedre fiskelivet nederst i Liadalen – stabilisering av kantsonen og utlegging av gytegrus - er gjennomført av elever og lærere på Natur videregående skole. Spørsmål om å iverksette tiltak for å hjelpe fisken opp Møllefossen i Liadalen er tatt opp med Friluftsetaten.

Aktuelle høringer. De viktigste har vært sakene om planlegging i Skullerudlia gbrn 168/85 (byggeavstand til bekk), Munkerud felt B2, Leirskallhellinga gbnr 180/5, 546, Prinsdalsveien 101(avstand til bekk) - og Bjørnåsen syd og Bjørnåsen nord. I sistnevnte sak har vi – sammen med Seterbråten skole - fokusert på behandlingen av overvannet for å styrke vannføringen i Bjørndalbekken og Seterbråtbekken. Selvaagbygg har vært en positiv og lydhør medarbeider.

Elvevandring. Miljøprosjektet Ljanselva har stilt med guide ved flere elvevandring.

Miljøprosjekt Ljanselva - Vedtatte prioriterte fremtidige oppgaver

I tillegg til de to grunnleggende oppgavene:

1. Utvikle oppvandringen av sjøørret til elva
2. Hjelp skoler til opplevelser og læring i friluft

vil vi legge vekt på:

3. Overvåke og bevare vann-miljøet i Gjersrud-Stensrudområdet
4. Anlegge en turvei fra Ljabru til Skullerud syd-øst for den verneverdige "urskogen" og fullføre bygging av turstien langs elva
5. Gjenåpne Ljanselva langs Ljabruveien ved Hauketo, bekkestrekninger langs Lusetjern- bekkens nederste del, en del av Lusetjernet og en del av Ravnåsdammen, Lambertseter-bekkens utløp og mindre strekninger langs Dalsbekken, restaurere bekkemiljøet omkring Holmliaparken,
6. Verne, utvikle, registrere og listeføre på nettet det biologiske mangfoldet langs elva og vedlikeholde skiltene langs kulturstien
7. Bidra til å videreutvikle ordningen med elveadopsjon/ lokalt eierskap
8. Bidra til å gjennomføre og utvide kulturbeidet på Sagløkka
9. Bidra med informasjon om riktig vern og bruk av vassdraget til beboerne
10. Lage en visjonsplan for Sagløkka og området ved motorveibroen – "Nordstrands Østmarkaport" og Prinsdalsbekken

Tor Holtan-Hartwig

LYSAKERVASSDRAGETS VENNER (LvV)

Året begynte med mye oppmerksomhet fra medier etter at skadeverk på ca. 150 trær ved Elvefaret ble oppdaget av en lokal beboer som tok kontakt med LvV. Skaden ble meldt først til Friluftsetaten, som fikk taksert skaden til 1,6 mill.kr.

Samarbeid med etatene

Kontakt mellom Lysakervassdragets Venner og Friluftsetaten ble ganske hyppig etter hvert som planarbeidet for Lysaker-/Sørkedalsvassdraget skred frem, med temamøter om friluftsliv, kulturminner, bekkeåpninger, naturverdier og fiske. For flere av temaene ble det også befaringer. I tillegg ble det sendt en rekke korrigerende meldinger angående håndteringen av ISS-kontrakt for klipping og renovasjon.

Innmeldingen til Vann- og avløpsetaten har fungert meget tilfredsstillende. Flere skader etter stor nedbør om sommeren ble rettet opp innen to uker.

Med Bærum kommune har kontakten forbedret seg. Nye opplysningsskilter ble satt opp i mai, men ble utsatt for skadeverk umiddelbart. Prosjektet med å sette opp et stålrekkverk blir imidlertid gjennomført av kommunen uten noen konsultasjon.

Deltagelse i Elveforum i Bærum ble opprettholdt, men *LvVs* erfaring at forumet er dominert av Sandvikselva ble overbrakt Bærum kommune i *LvVs* uttalelse til Kommuneplanen for miljø.

Strevet for å få til en turveipassering av Jarfyllingen fortsetter, men med lite samarbeidsvillighet fra andre instanser enn Friluftsetaten i Oslo.

Som et ledd i skolearbeid får skoler i distriktet medlemsfordeler uten kostnad, inkl. vårt nyhets-blad *Fóðnytt* som kom ut 3 ganger i 2007.

Samarbeid med andre interesseorganisasjoner

Et tett samarbeid med Naturvernforbund Oslo Vest resulterte i en sterk innsigelse mot Tryvann Skisenter's planer for utvidelse av Tryvann Vinterpark med øket vannuttak fra Sørkedalselva.

LvV deltok i en høring om snødeponier på vegne av Aksjon Grønne Lunger og kunne vise i detaljer hvordan et deponi i Styggedalen ville ødelegge våtmarka ved Bogstadvannet og ramme rødlistearter.

Oppmerksomheten i lokale aviser endret seg med lansering av bydelsutgaven av Aften og oppdeling av Akersposten og Ullern Avis. Skogsskadesaken brakte *LvV* i et nasjonalt søkelys. *LvV* sliter med å få folk på sine aktiviteter og i sin organisasjon.

John Tibballs

LYSAKERELVA - Nedre del 2007

Fangstsesongen 2007. Det ble solgt 25 fiskekort, og vi mottok 23 fangstmeldinger. Totalt ble det fanget 32,5 kg. laks og 13,8 kg. sjøørret. Fangstmessig er dette på et normalnivå når det gjelder laks, men godt under normalen med tanke på sjøørret. Det var 11 fiskere som fikk fangst, og disse fikk da i gjennomsnitt ca.4,5 kg. fisk hver.

Sollerudstranda skole har gjort et større ryddeoppdrag for Jernbaneverket ved elva og stasjons-området, og vi har påbegynt et arbeid for Bærum kommune. Siste del av denne jobben må utføres med dykkerutstyr, da dette skrotet ikke er tilgjengelig uten særskilt utstyr. I tillegg befinner det seg en betydelig skrothaug under jernbanebrua på Oslo-siden av elva. Denne ville ikke Jernbaneverket bekoste flyttet. Friluftsetaten er underrettet om saken, og vil kontakte rette vedkommende i Oslo kommune for å få haugen fjernet.

Dette året har det vært betydelig oppmerksomhet omkring vannføringen i Lysaker-Sørkedalselvvassdraget. Bakgrunnen for dette er behovet for produksjon av snø til ski-/ alpin- anleggene Wyller/Tryvann/ Frognerseteren. Under fagrådsmøtet ble det lagt fram vannførings-data fra Møllefossen som viser at vannføringen tidvis kan ligge på snau 500 liter pr. sekund i desember./januar. Dette er et absolutt minimum, og de som har ansvaret for vannføringen i Lysakerelva, må påse at vannmengden ikke kommer under dette nivået. Karoline Bredland fra Oslo kommune vil følge opp dette gjennom vassdragsplanen. Det ble også stilt spørsmål vedr. et tilsetningsstoff som brukes under snøproduksjon. Stoffet kalles snowmax. Fagrådet vil undersøke om bruken av dette stoffet kan gi uheldige miljøkonsekvenser for vassdraget.

Det har blitt installert flomlys ved laksetrappa. Et slikt tiltak kan virke vandringshindrende for fisk, og vi vil derfor undersøke om det er mulig å slå av dette etter avtale.

Klekkeriforsøket

Sollerudstranda skole har denne høsten startet et forsøk med et "miniklekkeri". Bjørn Reidar Hansen fra "Utmarkstjenester" har i samarbeid med skolen bygd opp en klekkerenne der det nå går noe lakseyngel.

Dette første året kontrollerer vi blant annet om vannkvaliteten er tilfredsstillende for produksjon av fisk. Hittil ser det lovende ut, men vi har antakelig behov for noe kjøling av vannet for å unngå at fisken klekker for tidlig. Det vil bli aktuelt å søke Fylkesmannen om konsesjon for drift av klekkeri etter ca. et års prøvedrift.

Biotopforbedrende tiltak

Vi fisket med elektrisk fiskeapparat ved gyteområdet rundt Granfossen og fikk kun tak i laks. Tendensen var den samme når det gjelder årets fangststatistikk. Fangst av sjørret er kraftig redusert, mens andelen fanget laks er relativt stabil i forhold til foregående år. Det kan tenkes at det bør tilrettelegges i forhold til oppvekstforhold for sjørreten i Lysakerelva. Fagrådet konkluderte med at vi bør vente litt med denne saken til vi får eventuelle resultater fra Eneruds prøvefisking siste sommer.

Fylkesmannen vurderer å endre fisketidene for fiske etter laks og sjørret i elvene. Dette vil snart bli lagt ut på høring.

Rune Sæthren

ØSTENSJØVANNET

Østensjøvannets Venner

har i 2007 videreført rehabiliteringstiltak og beiteprosjekter ved Østensjøvannet og ferdigstilt restaurering av Vadedammen nord for vannet. Arbeidet med statusrapport, forvaltningsplan og skjøtelsesplan for Østensjøområdet Miljøpark er fullført i regi av Friluftsetaten, men politisk behandling og finansiering gjenstår. Foreningen har videreført prøveprosjektene med rehabilitering av øyer i vannet.

Mer om vadedammen

Dammen har siden etableringen i 1996 grodd kraftig igjen. Arbeidet med restaurering ble igangsatt i 2005, men ble som følge av klimatiske forhold ikke slutført før vinter/sommer 2007 med oppgraving og tilpasninger av profilen i kanalene – og med deponering av masse, bl.a. med tildekking av et område preget av fremmede arter. Dammen legger forholdene til rette for vadefugl, og den er ellers blitt en flott lokalitet for den rødlistede spissnute-frosken. Det er tatt høyde for at Østensjøbekken i fremtiden skal kunne hentes opp i dagen med større vannføring. Dette har vært et samarbeidsprosjekt med Friluftsetaten, finansiert på 50/50 basis.

Fugleinfluensa og fremmede arter

Trusselen fra mulig fugleinfluensa i 2006 ga visse føringer også for 2007, idet den årlige Ruskenaksjonen med deltakelse fra områdets mange skoler heller ikke ble arrangert i 2007. Det fritok imidlertid ikke styrets ansvar for å rydde langs randsonene rundt vannet.

Fremmede plantearter ble gjennom arrangerte samlinger, men også på oppfordring til alle medlemmer, forsøkt bekjempet i Østensjøområdet Miljøpark i samarbeid med Friluftsetaten. Det var særlig russekål og kanadagullris som på denne måten ble luket vekk. Et felt med parkslirekne ble tildekket i forbindelse med overskuddsmasse fra Vadedammen, mens kjempebjørnekjeks fortsatt kun er funnet som enkeltindivider. Det er viktig at disse artene ikke utkonkurrer eksisterende vegetasjon.

Systematiske fugletellinger startet i 1991 og i 2007 ble 122 arter observert. Antall fuglearter observert gjennom tidene er nå oppe i 217.

Informasjon

I samarbeid med Østensjø historielag har foreningen videreført prosjektet Østensjø Lokalhistoriske Bilder og har utarbeidet et kulturkart som ble distribuert til alle huster i bydelen i 2007. Kartet er håndtegnet og viser bydelen i skrått fugleperspektiv. 55 lokaliteter er merket på kartet og omtalt med tekst.

Medlemsmagasinet *Sothøna* er utgitt med to nummer og er distribuert bl.a. til foreningens nærmere 3.000 medlemmer. I tillegg har det vært avholdt en rekke medlems- og publikumsrettede aktiviteter, som deltakelse i Bydelsdagen 2007, den årlige Østensjødagen, lokalhistoriske vandring, turer med fugletitting, botanisk vandring og flaggermusnatt med gruppen i Norsk Zoologisk Forening.

Østensjøvannets Venner har jevnlig møter med Friluftsetaten, Vann- og avløpsetaten, miljø- vernavdelingen hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus og eierne av Østensjø og Abildsø gård.

Østensjøvannets Venner har møtelokaler på Abildsø gård i det tidligere grisehuset med tilknytning til stallen som nå er under restaurering.

Utfordringer

Aktuelle utfordringer er for tiden bl.a. arbeid for rensing av vann fra tilløpsbekkene som er knyttet til NVEs konsesjonstid for overføring av vann fra Nøklevann, arbeid med bekkeåpningsprosjekter (bl.a. Østensjøbekken fra Mølledammen til Bryn Senter som inngår i Kommunedelplan Alna miljøpark), drift og videre utbygging av idrettsanlegg (kunstgressbaner) i området og fremføring av fjernvarmerør i bydelen. Sistnevnte, som oppfattes som trussel mot biologisk mangfold, har aktivisert både befolkning, Bydelsutvalg, kommunale etater, Byrådet og Regjeringen med spørsmål i Stortinget. Østensjøvannets Venner protesterte på rørlegging gjennom Østensjøvannet naturreservat og Østensjøområdet miljøpark. Det er imidlertid opprettet god dialog med Viken Fjernvarme som gjennomførende operatør og Hafslund ASA, som har fremmet forslag om kryssing av Østensjøvannet og bekkene på naturforsvarlig måte.

Østensjøvannets Venner kan feire 25 år i 2008 og vil markere dette med flere arrangementer.

Amund Kveim / Leif-Dan Birkemoe

LÆR MER OM ELVER OG BEKKER I BYEN

"Med barn og unge langs Osloelvene" har vært Oslo Elveforums viktige prosjekt rettet mot barn og unge i skole og barnehage siden 2001. Vår prosjektansvarlige **Trine Johnsen** samarbeider om "Læring i Friluft" med Oslo og Omland Friluftsråd (OOF), og sammen har vi etablert en utstyrs-base for friluftsliv på Sagstua ved Ljanselva. Sagstua er flittig brukt som samlingssted for barnehager, skoleklasser og ulike voksegrupper.

"Blågrønn hovedstadsaksjon – lokalt eierskap"

Prosjektet startet opp i 2006. Arbeidet med barn og unge videreføres og aktivitetene utvides. Prosjektets mål er å engasjere flere innbyggere som "lokale verter" for byens blågrønne miljø langs elver, bekker, vann og dammer. I april var mange skoler og borettslag med på rydde-dugnad. "Blågrønn Hovedstadsaksjon" er et adopsjonsprogram for å fremme lokalt eierskap.

Elvegruppene i Oslo Elveforum er opptatt av å få til mulige "paringer" mellom skoler og samarbeidspartnere om strekninger langs elvene. Vi innbyr skolene til å adoptere en bekk eller en elv i nærmiljøet. Dette gjøres i nært samarbeid med de lokale elvegruppene. Når avtale er inngått med en skole, utarbeider Oslo Elveforum adopsjonsbrev og kart i samarbeid med Vann- og avløpsetaten i Oslo Kommune.

18 skoler har gjort avtale om adopsjon: Ljan skole, Hallagerbakken skole, Nordstrand skole, Munkerud skole, Mortensrud skole, Stenbråten skole, Rustad skole, Lusetjern skole, Holmlia skole, Rosenholm skole, Hauketo skole, Prinsdal skole, Bjørnholt skole, Bjørndal skole, Seter-bråten skole, Klemetsrud skole, Kastellet skole og Steinerskolen på Nordstrand. 11 bolig- sameier/velforeninger støtter opp om ryddeordningen langs elva med moralsk og praktisk hjelp.

Skolene mottar adopsjonsbrev der de forplikter seg på

- **å oppleve og bli kjent med natur- og kulturverdiene**
- **å ta hensyn til planter, dyr og kulturminner**
- **å melde fra om ulovlig forurensning og holde vann og strandkanter fri for søppel**

Oslos ordfører skriver under adopsjonsbrevet når avtale er inngått, skolens rektor og en fra Oslo Elveforum skriver under når adopsjonsbrevet overleveres skolen. Skolene får ramme til adopsjonsbrevet, som skal henge synlig på skolen, og en undervisningsmappe med stoff til hjelp spesielt for hver enkelt skole. "Detaljavtalen" og kart over adoptert område inngår.

I 2007 har dette skjedd når skolens elever eller personale har vært samlet til litt høytid og oppmerksomhet omkring adopsjonen, ofte med et foredrag om Oslos elver. Vi har hatt slike arrangementer på følgende skoler: Gamlebyen og Vålerenga (Alna), Sollerudstranda (Lysaker-elva) og Hauketo, Kastellet, Hallagerbakken, Mortensrud, Nordstrand, Ljan, Seterbråten, Munkerud, Stenbråten, Lusetjern og Rustad skoler (Ljanselvvassdraget). Natur videregående skole adopterte spesielt Ljanselvvassdraget i arbeid med fiskeforedling.

Lokalaviser har skrevet om adopsjonen og arrangementene, der Oslo Elveforums referansegruppe samarbeider med Oslo kommune, Rådhuset, Vann- og avløpsetaten og Friluftsetaten, Oslo og Omland Friluftsråd, OBOS og Fellesutvalget for Velforeninger, samt de lokale elvegruppene

Vanndetektivene – forskningsoppdrag

Dette er et opplegg for undervisning ved vann, elver og bekker med referanse til kunnskapsløftet utviklet av Oslo Elveforum (OE) i samarbeid med Bærum kommune i løpet av 2007. For å prøve ut opplegget arrangerte OE sammen med Bærum kommune seminarer for lærere underveis og i etterkant. Fra Oslo Elveforum bidro Tor Holtan-Hartwig, Asle Andresen og Trine Johnsen, og OE samarbeidet med limnolog og lektor Camilla Mathisen fra Kastellet skole, som OE har en partnerskapsavtale med.

I fem dobbeltark innrettet mot 7. klasstrinn finner lærere aktuelt hjelpestoff som tar for seg *bunndyr og forurensning, - måling av vannkvalitet, - planter i og langs vassdrag, - dyreliv i og langs elva og kulturminner langs vassdrag*. Opplegget er tilpasset Oslo kommune og arbeidet med Oslos elver. De fem forskningsoppdragene anbefales laminert slik at de kan tas med ut i felten. (Se www.osloelveforum.org)

Oslo Elveforum tilbyr nå adopsjonsskolene *konduktivitetsmålere* og Vann og avløpsetaten, *vannmålingsutstyr*, laget i forbindelse med vannmålingsdagene.

World Water Monitoring day

I perioden 18. september til 18. oktober har en del skoler også høsten 2007 deltatt med vannmåling og sendt sine resultater til Vann og avløpsetaten som har sendt informasjon videre til www.WorldWaterMonitoringDay.org som har tatt inn informasjon og bilder fra vårt og skolenes elvearbeid.

I anledning vannmålingen underviste Trine Johnsen lærere ved Rustad og Munkerud skoler og hadde etterpå med seg 90 elever fra Munkerud skole som fikk undervisning på Sagstua og tok vannprøver i Ljanselva. Vannmåling ser vi på som en viktig del av skolens undervisning for å fremme elevenes kunnskap om vann. OE vil stimulere skolene til å bli med på vannmåling også høsten 2008.

19. april 2007 fikk elever ved Årvoll skole turfølge i Bekkedalen v/Hovinbekken som senere er adoptert. Elever fra Årvoll laget barkebåter som barna sendte nedover bekken ved åpningen av "Barkeåtbekken" og den nye turveien.

Markering av Verdens Vanndag i mars

Pressemelding gikk ut om påmelding til vannmålingsdager høsten 2007 for Osloskolene.

Spørrelek: Oslo Elveforum arrangerte, sammen med VAV, spørrelek basert på kunnskap om Alna ved Smalvollen for elever fra Tveita skole, som etterpå adopterte området. "Aften" var tilstede og skrev om arrangementet og adopsjonsordningen i forhold til skolene.

Norsk Juniorvannpris 2007: "Våre elever" ved Kastellet skole vant prisen som bl.a. Norsk Hydrologiråd og Norsk Vannforening står bak. Ungdommene holdt en fin presentasjon på Forskningscenteret, der elevene avslørte stor forekomst av tungmetaller i vannet fra søppel-fyllingen på Grønmo og beskrev miljøkonsekvenser av veisalt fra E6 ved Gjersrudtjern. Ungdommene besvarte flott kritiske spørsmål fra juryen.

Miljødagene i Oslo (5. – 10. juni)

Vi var med i planleggingen av dagene sammen med Grønn Hverdag og Miljøagentene. Oslo Elveforum deltok under *Miljøagentparaden 5. juni* med elever fra Nordstrand skole og hester og vogn fra Trosterudstallen. Elevene hadde laget blå bånd og plakater som markerte Oslos elver. Det internasjonale temaet var "Melting ice".

De 2000 skole- og barnehagebarna som deltok i paraden kom med fryst vann i melkekartonger som ble fraktet i vognen, der miljøvernministeren Helen Bjørnøy fikk plass ved siden av istårnet. Paraden gikk via Stortinget til Nobels Fredssenter, der "våre barn" fikk omvisning på utstillingen. Alle de 2000 barna fikk være med på et flott utendørs program om miljøet (fra stor scene med skjerm) der bl.a. fredsprisvinner Wangari Mathai fortalte et meningsfylt eventyr. Oslo Elveforum hadde også stand.på miljøtorget på Rådhusplassen..

*Guidede vandring*er fant sted ved Akerselva 5. juni, Ljanselva 7., 9. og 10. juni og ved Lysaker-elva 10. juni. Oppgangssaga ved Gjersjøelva. fikk også besøk.

Åpen dag for Operaen

26. august hadde Oslo Elveforum stands ved Vaterland, på Paulsenkaia og Rådhusplassen.og vi lanserte "Operabåten". Henimot et par tusen personer ble med sjøveien til Operaen, mens vi med småbåt fraktet et par hundre gjennom kulverten fra Vaterland til Paulsenkaia ved Operaen. Våre guider informerte om Oslos blågrønne profil og Akerselva.

I mai tok Statsbygg en gruppe fra Oslo Elveforum på omvisning i Operaen og på taket.

Elvelangs i fakkellys

Arrangementet fant sted langs Alna 13. september og ved Akerselva 20. september, der Oslo Elveforum hadde sin informasjonsstand ved Vaterland og bidro til kulturinnslaget med gruppen *Riverdans*, med padlere fra Oslo Kajakklubb og transport av folk med "Operabåt" og musikk i kulverten - alt for å levendegjøre elvemiljøet. Også i år var det minst 20.000 som spaserte langs Akerselva under "Elvelangs i fakkellys."

Vandring med små og store

2. november tok vi 25 ansatte fra Pynten barnehage langs Ljanselva fra Nøklevann til Sagstua og underviste om natur og kultur langs elva. 30.oktober inviterte vi Plan- og bygningsetaten på befarig til viktige møteplasser ved Oslos elver.

Feiring av Oslo Elveforum og ledere

St. Hallvardsmedaljen – Oslo by's gjeveste pris, ble tildelt Tor Holtan-Hartwig 21. mai.

Bymiljøprisen ble tildelt Oslo Elveforum og Sigurd Tønsberg i Rådhuset 8. juni.

80-årsdagen til Tor Holtan-Hartwig ble feiret av og med elvevenner på Sagstua.

Trine Johnsen

OSLO ELVEFORUMS ORGANISASJONSARBEID

Oslo Elveforum (OE) ble stiftet i 2000 og er utviklet til et arbeidsfellesskap for 13 elvegrupper og ideelle foreninger som virker til det beste for Oslos 'blågrønne struktur':de ti vassdragene og Østensjøvannet – både blå vannløp og vannspeil og grønne kantsoner, som sammen er viktige deler av det biologiske mangfoldet i hovedstaden. Spørsmålet om å etablere et felles byomfattende nettverk av venner for disse elvene vil bli nærmere vurdert.

Noen av foreningene er medlemsorganisasjoner: Lysakervassdragets Venner (LvV), Miljøforeningen Akerselvas Venner (MAV), Alnaelvas Venner (ALV) og Østensjøvannets Venner (ØVV) med 3000 medlemmer. Arbeidsgruppene ved Mærradalsbekken, Hoffselva med Makrellbekken, Frognerelva, Hovinbekken, Ljanselva og grensevassdragene Gjersjøelva mot Oppegård og Ellingsrudelva mot Lørenskog avstår fra strevet med medlemskap. Gruppene har en kjerne av aktive vassdragsvenner, som driver sitt arbeid i kontakt med et lokalt nettverk av velforeninger, historielag, miljøforeninger og andre idelle organisasjoner. Oslo Elveforums hjemmesider har i løpet av året fått en mer fyldig og funksjonell form, ikke minst takket være daglig webmaster Sverre Samuelson (sver-sam@online.no)

Rapportene om virksomhetene i 2007 fra elvegruppene og foreningene utgjør hoveddelen av denne årsmeldingen for Oslo Elveforum. Alle vassdragene er representert i Oslo Elveforums styringsgruppe, som er det koordinerende organ for arbeidsfellesskapet og representerer det utad mot byens fagetater, politiske organer og andre idelle organisasjoner. Arbeidet drives i hovedsak ut fra private hjem, men OE har kontorplass og et administrativt samarbeid med Oslo og Omland Friluftsråd (OOF).

Fra valgene på årsmøtet 9.mai 2006 har styringsgruppen 2007-2008 denne sammensetningen: Leder Tor Holtan-Hartwig, nestleder Ida Fossum Tønnessen, sekretær Leif-Dan Birkemoe, kasserer Leif Bertnes og medlemmer/varamedlemmer Øyvind Traagstadd, Ellen Svinndal, Jon G. Tanung, Unni Eriksen, Karsten Sølve Nilsen, Sigurd Tønsberg, Ida E. Hvoslef, John Tibballs og Frithjof Funder . Valgkomite: Trine Johnsen, Ingrid Nissen, Frithjof Funder. Prosjektsekretær er Trine Johnsen, fiskerikontakt Hjalmar Eide, NJFF, skolekontakt Tor Hammer, kontakt for damregistrering Ida E. Hvoslef, velkontakt Kjell Fr. Jacobsen og webmaster Sverre Samuelson.

Fra starten i 2000 til 2006 deltok byveteranene Boris Hansen og Albert Nordengen.

Styringsgruppen har i 2007 hatt fire møter med i alt 37 saker. Blant disse er positive og negative utviklingstrekk i og ved Oslovassdragene, informasjonstiltak, økt arbeid rettet mot skoler, barnehager og lokalmiljøer, ofte i samarbeid med OOF. (Jfr. Blågrønn hovedstadsaksjon og foregående avsnitt *Lær mer om elver og bekker* i denne meldingen.)

Oslo kommunes meldinger, kommunedelplaner og kommuneplaner blir drøftet og kommentert ut fra vårt blågrønne ståsted. Både styringsgruppen, elvegrupper og foreninger gir høringsuttalelser, både om de store byutviklingssakene og om byggesaker nær åpen eller lukket elv og bekk. Vi støtter oss her til *den historiske blå listen*, som Oslo Elveforum og Vann- og avløpsetaten har utarbeidet, over skjulte og åpne vannstrenger i byggesonen.

Vi kontakter utbyggere og arkitekter og minner om *sjekklisten* for vurdering av relevante vanntema i byggesaker, som er utviklet av *Samarbeidsform for vassdrag i Oslo*, der Oslo Elveforum og Friluftsrådet representerer de frivillige organisasjoner og aktuelle kommunale og statlige fagetater er med. I løpet av året har Friluftsetatens kantsonedokument kommet til som et godt hjelpemiddel i arbeidet.

FAGMØTER VÅREN OG HØSTEN 2007

9. mai: Vår møtet på CIENS

Adm. direktør **Svenning Torp** ønsket velkommen. Forskningsparken A/S har 40 eiere, blant dem Oslo kommune og Universitetet i Oslo samt mange institutter og firma. Det er et utviklingsmiljø for forskning og tilbyr for en viss tid lokaler og bistand til forskere m.fl. som har ideer og resultater som kan bli vurdert om de er egnet for mulig kommersiell virksomhet. Viktige fagområder er pt bioteknologi, IKT og materialteknologi.

Informasjonssjef i NIVA **Bjørn Faafeng** understrekte nytten av samlokalisering og daglig samvær mellom ulike forskermiljøer, som gir mulighet for impulser og tverrfaglig samarbeid. NIVA, Norsk Institutt for Vannforskning, er en frittstående stiftelse, som i 2008 kan markere 50 års virksomhet. Styrets medlemmer pekes ut av Miljøverndepartementet (MD) og Forskningsrådet (NTNF). NIVA konsentrerer seg om anvendt forskning, særlig på forhold som gjelder vannkilder og forurensninger. NIVA har bred kompetanse og dyktige spesialister med et kontaktnett i mer enn 70 land.

Bydelsutvalgsleder **Egil Ihlen** hilste fra Bydel Nordre Aker som med bydelsreformen søker å forene de ulike erfaringene og interessene i de tidligere bydelene Sogn og Grefsen/Kjelsås.

Terje Nordeide, Vann- og avløpsetaten (VAV) var invitert til å orientere om rensertiltak og gjenåpningsplaner i Oslovassdragene. VAVs virksomhet på disse områdene styres av *Hovedplan for avløp og vannmiljø* med perspektiver mot 2015. Feil og mangler på ledningsnett er de vanligste årsakene til forurensninger, men det fins også skadelige utslipp. Rehabilitering av ledningsnett er en formidabel oppgave. Det kommunale ledningsnett er 2200 km i samlet lengde, og de utallige private stikkledningene nok like omfattende. Opp

til 8-10 % av ledningsnettene gjennomgås og fornyes årlig. VAV tar for seg vassdrag for vassdrag. *Alna* er prioritert. Videreføring av Alnavannet fra den vellykkede gjenåpningen ved Høllaløkka forbi Grorud stasjonsområde vil bli fremmet som et byplangrep mot slutten av 2007. En venter på kommunedelplanen for Alna Miljøpark fra Plan- og bygningsetaten tilsvarende 1990-planen for Akerseva. *Hovinbekken* står også høyt på listen og her tyder planleggingen på en lovende utvikling. For *Gaustadbekken* vedkommende vil VAV være aktiv som fagetat mens Statsbygg utvikler sine utbyggingsplaner.

Elin Horn Galtung, BU-leder i bydel Vestre Aker etterlyste tilsvarende planer for de vestlige vassdragene.

23. oktober: Høstmøtet i Kværnerbyen

Møtet samlet vel 30 deltakere fra Oslo Elveforum og samarbeidende institusjoner med bevertning i OBOS' Visningscenter.

Innledningsvis ledet prosjektdirektør **Øivind Arntsen**, OBOS en befaring langs traseen for vannspeilet for den gjenåpnede Alnaelven. "Kummene" var fylt med stillestående vann, men foreløpig dessverre uten noen form for vegetasjon eller miljøelementer. Det ble meddelt at det skal skapes bevegelse i vannet. Det ble også gitt en orientering om Kværnerbyen og fremdriften for boligprosjektet. Første innflytting finner sted i før jul 2007.

Randi Røvik, bydelsleder i Gamle Oslo, hilste Oslo Elveforum velkommen. Kværnerbyen er viet stor oppmerksomhet fra bydelen som ligger midt i traseen for den gamle Alna. Gjenåpning av elva vil gi et samlet rekreasjonsområde. OBOS gjør mye, men det blir høyt og trangt, hevdet hun. Bydelen ønsker å være pådrivere ved å legge premissene for bydelen og de vil sette "Alna opp i dagen" på dagsorden.

Alna opp i dagen – en meningsutveksling

Landskapsarkitekt **Ola Bettum**, professor i INBY innledet til meningsutveksling med **Bjørn Egede Nissen**, Jernbaneverket og **Kjersti Eios Haugstad**, ROM Eiendom AS om mulighetene for å bringe Alna opp i dagen. **Sigurd Hortemo** fra vår arbeidsgruppe *Alna opp i dagen til Middelaldervannspeilet* deltok også i denne samtalen. Det er nå ca. 6 år siden Oslo Elveforum tok kontakt, omtrent da Kværner ble nedlagt, for å sette fokus på åpningsmulighetene.

Konklusjon fra meningstuvekslingen kan formuleres slik:

Jernbaneverket og NSB er ikke i tvil om behovet for å beholde alle sine områder i Lodalen - spesielt i en tid med økt nasjonal jernbaneutbygging. De anser ikke at det foreligger såpass tunge politiske føringer at de kjenner seg bundet av hensynet til et kommende, åpent løp for Alnaelva gjennom Lodalen. Det ansees imidlertid fullt mulig å føre en åpen Alna mot Middelalder vannspeilet i en trase øst for jernbanesporene. Ved møte mellom jernbane og elv nederst i dalen, vil sannsynligvis elva måtte vike og henvises til en kort kulvert før den igjen kommer opp i dagen ved inngangen til vannspeilet.

Det må komme et klarere politisk utspill som setter mål for arbeidet - klarere enn det som foreligger i Byøkologisk program. Oslo Elveforum har i den anledning bestilt et mulighets-notat fra Ola Bettum til bruk overfor politikerne. (Dette er nå presentert på www.osloelveforum.org under Elver/Alna.

Maritime kulturminner

Morten Stigefra Byantikvaren omtalte rapporten "*Forslag til strategi for maritime kulturminner*" datert mai 2007, oversendt rådhuset til behandling. Dette er en oppfølging med referanse til *Bystyremelding 4/2003 om Kulturminnevern i Oslo* som er forankret i et bystyrevedtak. Hovedfokus er rettet mot Oslos maritime historie og den maritime kultur som er i ferd med å forsvinne. Stige understreket at Akerselvas munning må få en historisk forankring og bevaring. I Bjørvika blir det lite eller ingen ting igjen av kulturminner. (Oslo Elveforum er opptatt av at Hovinbekkens utløp i det minste markeres fysisk på en eller annen måte.)

Av virkemidler i bevaringsarbeidet ble Kulturminneloven nevnt, men det er regulering etter Plan- og bygningsloven, "spesialområde til bevaring", som vil være mest aktuell lovhjemmel for vern av maritime kulturminner i Oslo havn. Det ble henvist til muligheter for økonomiske tilskudd, kommunens sektoransvar (Oslo Havn KF) og samarbeid med de frivillige organisasjoner (bl.a. Forbundet Kysten).

Lokalt eierskap/overvåking av vannkvalitet

Under den avsluttende delen av møtet ble bl.a. vektlagt Oslo Elveforums prosjekt "lokalt eierskap", der en søker å inspirere skolene til å adoptere deler av et vassdrag. Undervisnings-prosjektet "Vanndetektivene" som er laget i et samarbeid med Bærum kommune, ble omtalt og man understreket arbeidsgruppernes/foreningenes ansvar for å etterspørre mer aktivitet for kreativ behandling av overvann. Kunnskapen om dette er nok på plass, men viljen til å handle synes å svikte.

Oslo Elveforum

April 2008

Tor Holtan- Hartwig Ida Fossum Tønnessen Leif-Dan Birkemoe Sigurd Tønsberg